

Türkçe Genel Kültür Ansiklopedilerinde Kütüphane, Kütüphaneci ve Kütüphanecilik Maddeleri

Doğan Atılgan

Ülkemizde ansiklopedi alanında, içerik ve sayı olarak büyük gelişme ve değişimler olmaktadır. Bu değişimde birçok etkenin rol oynadığı gözlenmektedir. Bizce bu etkenlerin ilki: Taksitli satış kampanyalarının kârlı bir yatırım olarak görülmesidir. Kâr amacı ön plana çıktığında da, yayıncılar tarafından bu alana yapılan yatırım artmaktadır. Bunun sonucu olarak yayın hayatına sayı ve çeşit olarak çok miktarda ansiklopedinin çıkması doğal karşılanmaktadır. İkinci etken: Ansiklopedilerin renkli, resimli, güzel ciltli olması yanında baskı ve kullanılan malzemedeki kalitenin iyi olmasıdır. Bu etkenler yanında okurların genel kültür ve bilgi gereksinimlerini hemen kısa yoldan karşılama isteği sayılabilir. Bu bilgi karşılama yolu yüzeysel olsa, toplumumuzda duyulan ilgi fazladır. Bütün bunlara ek olarak öğrencilerin ödevlerini hazırlamada kolaylık getirmesi; ansiklopedi türündeki yayınlara hız veren; bir başka etken olarak sayılabilir.

Türkiye'de günümüze kadar 200'ün üzerinde ansiklopedinin yayınlandığı bilinmektedir(1). Bu ansiklopedilerin genel olarak iki bölümde inceleyebiliriz. 1 — Genel Kültür Ansiklopedileri. 2 — Özel konu ansiklopedileri. Konumuz açısından sadece genel kültür ansiklopedilerini ele almaya çalışacağız.

Genel kültür ansiklopedisi yayıncılığı, konusundaki ilk çalışmalar 1940'lı yıllarda devlet tarafından başlatılmıştır. İlk resmi genel kültür ansiklopedisi de Maarif Vekaleti tarafından yayınlanan İnönü Ansiklopedisidir. Türk Ansiklopedisi olarak devam eden yayının ancak 1980'li yıllarda tamamlanabilmiştir. Bundan sonra ansiklopedi konusundaki asıl çalışmaların 1960'lı yıllarda başladığı görülmektedir. 1965'den sonra İstanbul'da birçok yayıncının ansiklopedi işine girdiği görülmektedir. Bununla birlikte ansiklopedi yayıncılığında birçok sıkıntılar yaşamıştır. Bu sıkıntıların başında da ansiklopedi yazarlığının gelişmemiş olması ve yayınevlerinin geniş bir kitaplığının bulunmaması gelmektedir(2).

Bu çalışmaya başlarken yaptığım araştırmalarda 47 adet genel kültür ansiklopedisi saptadım. Bunlardan bir kısmı tamamen güncelliğini yitirmiş, bir kısmı da henüz yayı-

(1) Yusuf Çalışkan, "Ansiklopedicilikte Yeni Dönem". Türkiye'de Dergiler ve Ansiklopediler 1849-1984. (İstanbul: Gelişim, 1984) 235.

(2) s.g.s., 236

mını tamamlamamıştı. Bu 47 ansiklopediden ancak 17 tanesi konumuza ait maddelerin bir yada birkaçını birlikte kapsamaktadır. Bu maddeler ansiklopedi içinde taşıdıkları ağırlık, madde yazarları, yer alan başlıklar ve içerikleri açısından incelendi. Bu inceleme üç ana sınıfta yapıldı. Konuyla ilgili genel değerlendirme de her konunun kendi içinde yapıldı. Ansiklopediler sınıflandırılırken, yönelik oldukları yaş grupları dikkate alındı. Genel değerlendirme yanında konuyu ele alış açısından çok farklı olanlar isim olarak tek tek incelendi.

Bu Bölünen ana sınıflar ve ele alış şekillerindeki değerlendirme aşağıdaki gibidir.

ÇOCUKLAR İÇİN :

Bu grupta beş ansiklopedi yer almaktadır. Bunlar: Resimli Yeni Lügat, Hayat Küçük Ansiklopedi, Cumhuriyet Ansiklopedisi, Genel Kültür Resimli Ansiklopedi ve Başkan Alfabetik Genel Kültür Ansiklopedisidir.(3)

Bu ansiklopedileri konumuzu ele alışları açısından incelediğimizde, şöyle bir değerlendirme yapabilmekteyiz: Başkan Alfabetik Genel Kültür Ansiklopedisi dışındaki diğer dört ansiklopedi konuyu kütüphane başlığı altında ele alıyor. Kütüphaneci ve kütüphanecilik maddelerine hiç yer verilmiyor. Başkan ise konuyu kitap başlığında ele almaktadır. Kitap konusunda kısa bir bilgi verildikten sonra, "kitapların korunup saklandığı yere kütüphane denir." Şeklinde basit bir tanımla kütüphane konusuna geçiyor.

Kütüphane ile ilgili olarak, bu beş ansiklopedide tanım ve tarihçe açısından ele almaktadır. Tanımlarda yararlanmaya sunma hiçbirinde de yer almamaktadır. Bunların hepsi de kütüphanelerin birer kitap deposu olarak tanımlanmaktadır. Tarihçe konusunda da genel olarak dünya kütüphanelerinin tarihine ilk çağdan başlayarak, Osmanlı devrinin sonlarına kadar getirip bırakıyor. Cumhuriyet sonrası kütüphaneciliğimiz tarihinden hiç söz edilmiyor. Günümüz kütüphaneciliği ile ilgili olarak ta Başkan büyük kütüphaneler başlığı ile Ankara Millî Kütüphane, TBMM Kütüphanesi, İ.U. Kütüphanesi ve İzmir Millî Kütüphaneden sadece isim olarak söz ediliyor. Diğer dört ansiklopedi sadece Ankara Millî Kütüphanenin adını vermekle yetiniyor.

Hizmetlerle ilgili olarak çocuklara yönelik bu beş ansiklopedi de kütüphanelere yayın sağlama yollarından söz ediyorlar. Cumhuriyet Ansiklopedisi bunlardan farklı olarak kütüphanelerin amaç ve görevlerine de değinmektedir. Hayat Küçük Ansiklopedi yayın sağlama yollarından başış hakkında bilgi verirken "Devletin satın alarak kütüphanelere başışladığı kitaplardır" diyerek büyük bir yanlışlığa düşmektedir. Yine aynı ansik-

(3)* İbrahim Alaeddin Gövsa, Resimli Yeni Lügat ve Ansiklopedi, (İstanbul: İskit yayınevi, 1967); Şevket Rado, Hayat Küçük Ansiklopedi, (İstanbul: Hayat yayınları, 1969); Cumhuriyet Ansiklopedisi, (İstanbul: Arkin kitabevi, 1970); Genel Kültür Resimli Ansiklopedi, (İstanbul: Arlet yayınevi, 1983); Başkan Lexikon: Alfabetik Genel Kültür Ansiklopedisi, (İstanbul: Başkan yayınları, 1984).

Ansiklopedilerin yayın tarihleri maddelerin yer aldığı ciltlere aittir.

lopedi derleme alan kütüphanelerin isimlerini verirken de İ.Ü. Merkez Kütüphanesinin adına yer vermemektedir.

Kütüphane ve kütüphanecilik konusuna Baskan dışında hiç biri değinmemiş. Baskan ise kütüphaneciliğin tanımına yer vererek, kütüphane maddesi dışındaki konulara yer veren çocuklara yönelik tek ansiklopedi niteliğindedir. Çocuklara yönelik olarak ele aldığımız bu beş ansiklopedide de madde yazarı belirli değildir.

Çocuklara yönelik olarak ele alınan bu ansiklopediler madde başlıkları ve konularını ele alış yöntemleri açısından oldukça yetersizdir. Özellikle kütüphane ve kütüphanecilik hakkında yeterince bilgi sahibi olmayan ilk okul düzeyindeki öğrencilere yönelik olan bu yayınlar, çocuklara mesleği tanıtmaya ve onlara yeterli ve doğru bilgi sunma açısından oldukça yetersizdir.

GENÇLER İÇİN :

Sayı olarak en fazla ansiklopedi bu grupta yer almaktadır. Kapsam, konuyu ele alış şekilleri ve adlarında yer alan öğelere göre gençlere yönelik olması gerektiğine inandığım bu ansiklopediler şunlardır.

Yeni Hayat Ansiklopedisi, Türkiye Ansiklopedisi (1923—1973), Gençler İçin Genel Bilgi Ansiklopedisi, Bilgilik, Okyanus, Rehber Ansiklopedisi, Yeni Türk Ansiklopedisi.(4)

Gençlere yönelik bu ansiklopediler, çocuklar için onlara oranla daha kapsamlı ve genel madde başlığı altında alt başlıklarda daha da ayrıntıya yer vermiş. Biri hariç gençler için olan ansiklopedilerde de madde yazarı belli değildir. Sadece Türkiye Ansiklopedisinin başında kütüphanecilik maddesinin yazarı olarak Türker Acaroğlu'nu gösterilmektedir.

Gençler için olan bu yedi ansiklopedi konumuzu değişik başlıklar altında irdelemiştir. Bunlardan Gençler İçin Genel Bilgi Ansiklopedisi ve yeni Hayat Ansiklopedisi "Kitaplık" başlığında. Türkiye Ansiklopedisi "Kütüphanecilik" başlığında. Rehber Ansiklopedisi, Yeni Türk Ansiklopedisi, Okyanus ise "Kütüphane" başlığı altında irdelemiştir. Bilgilik ise "Günümüzde Kütüphaneler" genel başlığı altında alt başlıklarla konuyu ele almış.

(4) Yeni Hayat Ansiklopedisi. (İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları, 1973); Türkiye Ansiklopedisi 1923—1973 (İstanbul: Kaynak kitaplar, 1974); Gençler İçin Genel Bilgi Ansiklopedisi. (İstanbul: Geçit kitabevi, 1979); Bilgilik: Çağdaş bilimler dizisi. (İstanbul: Modern eğitim araçları, 1981) Okyanus: Ansiklopedik sözlük. (İstanbul: Cem yayınevi, 1982); Rehber Ansiklopedisi. (İstanbul: Türkiye gazetesi, 1984); Yeni Türk Ansiklopedisi. (İstanbul: Ötüken, 1985).

Bunlardan sadece Okyanus Kütüphaneci başlığına yer verirken Rehber, yeni Türk ve Yeni Hayat Ansiklopedileri Kütüphanecilik başlığını da ele almışlardır.

Konumuzu ele alış ve kapsamı yönünden birbirlerine göre çok farklılık gösteren bu ansiklopedileri tek tek değerlendirmede yarar görüyoruz.

Türkiye Ansiklopedisi (1923-1973) : "Kütüphanecilik" başlığında inceleyen ve madde yazarı belli olan tek ansiklopedidir. Konuyu ele alış yönünden değerlendirme yapıldığında sadece Cumhuriyet dönemi kütüphaneciliğindeki gelişmeler ve bibliyografya olgusu ile, derleme yasası açısından ele alındığı görülmektedir. Yeni kurulan kütüphaneler okuyucu ve kitap istatistikleri sadece halk kütüphaneleri açısından incelenmiştir. Diğer tür kütüphanelere yer verilmediği gözlenmektedir. "Kütüphanecilik Eğitimi" alt başlığında Cumhuriyet sonrası düzenlenen kütüphanecilik kurslarından ve kütüphanecilik bölümlerinden çok kısa söz edilmiştir. Türkiye'nin başlıca kütüphanelerinin kuruluş tarihleri ve derme sayıları verildikten sonra "Kütüphaneciliğimize emek vermiş birkaç kişi" başlığında Aziz Berker, Osman Ersoy, Fehmi Ethem Karatay, Adnan Ötügen ve Leman Şenalp öğrenim hayatları, mesleki görevleri ve yapıtları açısından incelenmiştir.

Gençler İçin Genel Bilgi Ansiklopedisi : "Kitaplık" başlığında tanım ve tarihçeden söz edilmektedir. Tarihçe çok genel olarak ilk çağdan başlatılarak Osmanlılara kadar getirilmektedir. Cumhuriyet devri kütüphaneciliğimizden hiç söz edilmediği gibi başka bir alt konuya da yer verilmemiştir. Adının gençlere yönelik olmasına karşın, konuyu ele alış şekli ve bu nitelikte bir ansiklopedi değildir.

Yeni Hayat Ansiklopedisi : "Kitaplık" başlığında ele almakta, tanım ve kütüphane türlerinden söz etmektedir. Ancak tanımda yararlanmaya sunma konusunda herhangi birşey söylenmemiştir. Türlelendirmede de kütüphanelerin verdikleri hizmetler dikkate alınmıştır. Kütüphanecilik alt başlığında kütüphaneciliğin sorunlarının çok fazla olduğu söyleniyor ancak örnekleme yapılmamış. Türlelendirme ile ilgili olarak: Şehir kitaplığı ve laboratuvar kitaplıkları birer kütüphane türü olarak ele alınmış ancak böyle bir türlelendirme ülkemiz kütüphane yapısıyla ilgili değildir. Buradan da bilgilerin çeviri olduğu ve bizim şartlarımıza uydurulmadığı anlaşılmaktadır. "Kitaplığa giriş" alt başlığında kitabın hizmete sunuluncaya kadar geçirdiği işlemler anlatılmaktadır. Sınıflama sistemi olarak sadece Evrensel Onlu Sınıflandırma Sistemi'nden kütüphaneler için en iyi sistem olarak söz ediliyor. "Tarihte Kitaplık" alt başlığında verilen tarihçe Fransız İhtilaline kadar getiriliyor. XIX. yüzyıl ve sonrası kütüphane ve kütüphanecilik tarihi hiç yer almamıştır. Madde sonunda verilen bibliyografya incelendiğinde de dikkatimizi çeken nokta şu oldu: Ansiklopedinin yayın tarihi 1973 olmasına karşın kullanılan kaynaklardan en yenisinin basım tarihi 1961 idi. Bu bilgi de kaynağın güncelliğinin yok olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Bilgilerik: "Günümüzde Kütüphaneler" genel başlığı altında incelenmiş. Kütüphanelerin yararları, modern kütüphanelerde verilen özel hizmetler, kullanılan araç gereçler ve tüm kütüphane türlerinden ve hizmetlerinden söz edilmektedir. Kütüphane kullanımı ve kitapların içerikleri ile ilgili bilgilerde yer almaktadır. Kataloglama ve sınıflama, başvuru kitapları, kütüphaneci ve kütüphanecilikten söz edildikten sonra kütüphanelerin tarihi ile ilgili bilgiler verilmiştir. Bilgilerin bu kadar geniş olmasına karşın tamamen çeviri olmasından dolayı Türk kütüphaneciliğinin tarihçesi, eğitimi ve Türkiye kütüphaneleri hakkında hiç bilginin yer almaması en büyük eksikliğidir.

Okyanus : "Kütüphane" başlığı ile ele almış ve ansiklopedik sözlük niteliğinde olduğundan sadece kelime olarak tanımlanmıştır. Kütüphane kelimesi ile ilgili ibareler de ele almıyor. Bu ansiklopedik sözlükte dikkatimi çeken bir nokta şu oldu: Kütüphane tanımlanırken "... kitapların özellikle yararlanmaya sunulduğu veya ödünç verildiği yer." ibaresi kullanılmış. Buradanda sanki kütüphaneler bu iki işlevden sadece birini yaparmış gibi bir anlam çıkıyor. Okyanus kütüphaneci kelimesinde sadece tanım olarak yer vermektedir.

Rehber Ansiklopedisi : "Kütüphane" başlığında ele alıp iki farklı tanımdan sonra kütüphanenin işlevleri sadece araştırmacılar açısından ele alınmıştır. Geniş bir tarihçeye yer verilmiş olmakla birlikte cumhuriyet dönemi Türk Kütüphaneciliğinin tarihi bir cümle ile geçiştirilmiştir. Kütüphaneler verdikleri hizmetlere göre sınıflandırıldıklarından, halk kütüphanelerinin verdikleri hizmet türleri kütüphane türü olarak karşımıza çıkmaktadır. (Hastane ve gezici kütüphaneler). Kütüphanecilik konusu ise, tanım ve kısa bir eğitim tarihi verilerek ele alınmıştır.

Yeni Türk Ansiklopedisi : "Kütüphane" başlığında ele alınıyor. Kitabevi ve kütüphane arasındaki farklar verildikten sonra çok geniş olarak hristiyan ve islam kütüphanelerinin tarihçesi verilmiştir. Osmanlı ve cumhuriyet dönemi kütüphaneleri tür ve istatistikî bilgiler olarak ele alınmıştır. Bu ansiklopedide yanlışla düşülen bir konu, tüm kütüphanelerin Kütüphaneler Genel Müdürlüğüne bağlı gibi gösterilmiş olmasıdır.

YETİŞKİNLER İÇİN :

Sayı olarak en az olmasına karşın, en kapsamlı ve yer alan bilgilerin yeterliliği ve düzen açısından en iyi durumda olan ansiklopediler bu grupta yer alanlardır. Bunlar : Türk Ansiklopedisi, Meydan Larous Büyük Lügat ve Ansiklopedi ve Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisidir.(5) Ancak yetişkinler için ansiklopediler incelenirken dikkatimi çeken ve burada yer almasında yarar gördüğüm iki ansiklopediden daha söz etmek yerinde olur sanıyorum. Bunlar ad olarak ele alındığında genel kültür ansiklopedisi nite-

(5) Türk Ansiklopedisi. (Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı, 1975); Meydan Larous Büyük Lügat ve Ansiklopedi. (İstanbul: Meydan yayınevi, 1972); Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi. (İstanbul: İletişim yayınları, 1985).

liğini taşımadığı düşünülse bile, içerik olarak ele alındığında sosyal bilimler alanında birer genel kültür ansiklopedisi olarak kullanılabilmeleri mümkündür. Bu özellikleri yanında konumuza geniş olarak yer vermeleri açısından da bu ansiklopedileri de incelemede yarar görüyoruz. Sözünü ettiğimiz bu iki ansiklopedi de şunlardır. İslam Ansiklopedisi ve Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi.(6)

Yetişkinler için için olan bu ansiklopediler kapsam olarak, konumuna çok geniş yer vermeleri ve ele alış yöntemlerindeki farklılıklardan dolayı da tek tek ele almayı uygun gördük. Bu ansiklopedilerden, çeviri olan İslam Ansiklopedisi hariç (ki onun da orijinalinin yazarı belli) hepsinin madde yazarı bellidir.

Türk Ansiklopedisi : Kütüphane, kütüphaneci ve kütüphanecilik başlıklarında ayrı ayrı ele alınmış ve madde yazarı Cahit Kavcar. Metin yazarının kütüphaneci olmamasından dolayı metinde yer alan bilgiler bizce tam olarak konuyu yansıtmamaktadır. Ki kütüphane başlığı altında tanım verilirken, kitapların bulunduğu bina olarak ele alınmış ve hizmetten hiç söz edilmemiştir. Tarihçeden söz edilirken de Cumhuriyet dönemi kütüphaneleri sadece isim olarak ele alınmış ve kütüphanelere yayın sağlama yolları ad olarak verilmiştir.

Bizce bu ansiklopedide ele alınması gereken en önemli madde kütüphaneci başlığındadır. Kütüphanecinin tanımı yapılırken kütüphanecilik eğitimi yapmış veya bir kütüphanede görevlendirilmiş kimse diyerek, genelleme yapmış ve kütüphaneciliği bir meslek olarak ele almadığını göstermiştir.

Kütüphanecilik başlığında da; 'Kütüphanecinin yaptığı iş' olarak tanımlandıktan sonra meslek olarak kütüphaneciliğin doğuşu, dünyada ilk kurulmuş kütüphanecilik okullarından söz edildikten sonra Cumhuriyet dönemi kütüphaneciliğinden, açılan kurslar ve İstanbul ve Ankara Üniversitelerindeki Kütüphanecilik Bölümlerinden isim olarak söz etmiştir. Ancak kütüphane maddesinin yer aldığı cildin 1975 yılında yayınlanmış olmasına karşın H.Ü. Kütüphanecilik Bölümünden hiç söz edilmemiştir ki bu bölüm 1972 yılında lisans üstü statüde eğitime başlamıştır.

Meydan Larous Büyük Lügat ve Ansiklopedi : Kütüphane, kütüphaneci, ve kütüphanecilik maddelerinin ayrı ayrı ele alındığı ansiklopedinin metin yazarı Jale Baysal'dır. Yayın tarihinin 1972 olmasına karşın bizce en kullanılır ve tam bilginin yer aldığı genel kültür özelliğini tam olarak yansıtan ansiklopedi budur.

Kütüphane başlığı altında kelime anlamı ve tanımı veriliyor. Kütüphanelerin tarihi batı ve islam dünyasında ayrı ayrı ele alınıyor ve Osmanlılardaki tarihi gelişmeye yer veriliyor. Tarihçeden sonra da kütüphanelere yayın sağlama, kütüphanelerin yaptıkları işler ve modern kütüphane binaları ele alınıyor.

(6) İslam Ansiklopedisi, (Ankara: Maarif Vekaleti, 1955); Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi; devirler, isimler, eserler, tarihler. (İstanbul:Dergah yayınevi, 1986)

Kütüphaneci başlığında sadece tanımla yetinilirken, kütüphanecilik konusu işlenirken kurulan kütüphanecilik bölümleri, İslam kütüphaneciliği ve Türkiye'de kütüphaneciliğin tarihçesinden söz edilmektedir. Ansiklopedinin tek eksik tarafı 1972 yılında yayınlanmış olmasından dolayı yeni bilgilerden yoksun olmasıdır. Bu tarihten sonra iki adet ek cilt çıkarmış olmakla birlikte bu ciltlerde konumuzla ilgili maddeler yer almıştır.

Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi : Bu ansiklopedinin de metin yazarı olarak Jale Baysal gösterilmiş ve konuyu "kütüphanecilik" ana başlığı altında ele almıştır. Çok geniş olarak yer verilen konu şu alt başlıklarda irdelenmiştir: Kütüphaneciliğin tarihi, Türkiye'de kütüphanecilik, kütüphaneciliğin tekniği, derleme çalışmaları, üniversite ve okul kütüphaneleri, Türdok, bilgisayar kullanımı, kütüphanecilik öğretimi, planlama çalışmaları ve sonuç. Bu konu başlıklarındaki bilgiler incelendiğinde dikkatimizi çeken bazı noktalar şunlar oldu: Derleme çalışmaları anlatılırken, derleme alan kütüphanelerden İ.Ü. Merkez Kütüphanesinin adı verilmemiş. Konu kütüphanecilik genel başlığı altında ele alınmış olmasına karşın çoğunlukla üniversite ve okul kütüphaneleri üzerinde durulmuş. Halk ve diğer kütüphane türlerinden söz edilmemiş ve sadece üniversite kütüphaneleri ile ilgili veriler yer almıştır. Türdok ve çalışmalarından söz edilirken de kuruluş tarihi olarak bağlı olduğu kuruluş olan Tübitak ile aynı tarihlenip 1965 yılı verilmiştir. Ancak kuruluş kanunlarından edinilen bilgiye göre Tübitak 1963, Türdok 1966 yıllarında kurulmuşlardır.

Ansiklopedinin düzeni ile ilgili olarak ta şunlar söylenebilir: Kütüphanecilik genel konu başlığı altında bilgiler sıralanırken değişik sayfa ve sütunlarda Milli Kütüphane, İ.Ü. Merkez Kütüphanesi ve Süleymaniye Kütüphanesi ile ilgili veriler bir başka yazar tarafından ele alınmıştır. Neden sadece bu kütüphanelerin ele alındığı ve yer alan bilgiler kapsam, düzen ve içerikleri açısından ayrıca incelenebilir.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi: "Kütüphane ve Kütüphanecilik" başlıklarında incelenen konunun metin yazarı olarak Erdal Hamami gösterilmiştir. Kütüphane başlığında tanım, amaç ve görevler verildikten sonra tarihçe, kütüphane binaları, türleri ve kütüphane adıyla yapılan dizi yazılardan söz edilmektedir. Kütüphanecilik başlığında da kütüphane hizmetlerinden, yararlandırma ve kitapların korunmasından söz ediliyor. Yazma kütüphaneleri ve vakıflar tarafından yaptırılan kütüphaneler hakkında bilgilerin ağırlık taşıdığı metnin sonunda vakıf yolu ile yaptırılmamış ancak yazma içeren 29 kütüphane tanıtılmıştır.

İslam Ansiklopedisi : "Kütüphane" başlığında ele alınmıştır. Konu tanımı ile çeviri niteliğindedir. Bölüm sonlarında asıl metin yazarlarının adları verilmiş ve madde sonunda da kullanılan kaynakların bibliyografik künyeleri yer almıştır.

Konuyu, İslam devri kütüphaneleri tarihi, Endülüslü Emevilerin kurdukları kütüphaneler ve Mısır ile XIX. asırdan sonraki Osmanlı kütüphaneleri açısından ele alınmıştır. "Kütüphanelerin tanzimi" ile ilgili başlık altında da kütüphanelerin düzenlenişi, kataloglar, yazma kütüphaneleri ve İstanbul Kütüphanelerine yer verilmiştir.

İncelediğimiz bu 17 ansiklopedi de göstermektedir ki, ülkemizde kütüphane ve kütüphanecilik konusu, genel kültür ansiklopedileri başta olmak üzere genel konulu kaynaklarda gerektiği gibi yer almamaktadır. Kişisel çabalar sonucu ele alınan konular ise yeterli olmamaktadır.

Bu sorunun çözümünde izlenecek yol ise: Kütüphanecilerin bir araya gelerek konuyu derinlemesine inceleyen bir ansiklopedi yayınlamaları olmalıdır. Ülkemizin şartları ve yayın hayatındaki güçlükler göz önüne alındığında böyle bir olanağın mümkün olmadığı düşünülürse, ansiklopedi yayıncıları ile sıkı bir işbirliğine gidilerek, hiç olmazsa bundan sonra yayınlanacak ansiklopedilerde kütüphane, Kütüphaneci ve kütüphanecilik ile ilgili maddelerin bizzat kütüphaneciler tarafından hazırlanmasına olanak sağlanmalıdır. Yapılan çabalar desteklemeli ortaya konulacak ürünlerinde derin araştırmalara dayandırılmasına özen gösterilmelidir.

YURDUMUZDA 7750 DOLAYINDA KÜTÜPHANE VAR

Kültür Bakanlığınca yapılan bir belirlemeye göre, yurdumuz değişik türlerde 7750 dolayında kütüphaneye sahip bulunuyor.

Millî Kütüphane dışında kalan kütüphanelerin türlerine dağılışı şöyle:

844 halk (ve çocuk) kütüphanesi var. Bunların 800'e yakını Kültür Bakanlığına bağlı. Diğerleri ise belediyelerin veya başka resmi ya da özel kuruluşların denetiminde.

Okul kütüphanelerinin toplam sa-

yısı 4916. Bunların 1314'ü ilköğretim okulu, 966'sı ortaokul, 499'u ilköğretim okulu, 1120'si lise ve 1017'si meslek lisesi kütüphanesi.

Türkiye'deki üniversite ve kamu kurum veya kuruluşlarındaki kütüphanelerin tam sayısı bilinmiyor. 29 üniversitede yaklaşık 500 merkez, fakülte, yüksek okul veya benzeri birim kütüphanesi bulunduğu sanılıyor. Kamu kurum ve kuruluşlarındaki kütüphanelerin tahmini sayısı ise, 1000 dolayında.

Özel kurum veya kuruluşların kütüphane sayısı hakkında bir tahmin de yapılamıyor.